

Grundarsteinur: Alheimsgerð

Aðalmál

Føroyar skulu vera millum tey lond, sum í uttanríkissamvinnu á fjøltáttaðum grundarlagi vinna sum mest í heiminum eftir íbúgvatali. Forðingar at flyta vørur, tænastur, kapital, fólk og fyrítøkur skulu takast burtur ella minka so líðandi. Føroyar skulu hava greiðan samleika í altjóða høpi og skikkaðan og sjónligan leiklut á økjum, har tær hava serligar fortreytir og serligan tørv.

Samanumtøka

Aðalmálið er, at Føroyar skulu vera millum tey lond, sum í uttanríkissamvinnu á fjøltáttaðum grundarlagi vinna sum mest í heiminum eftir íbúgvatali. Forðingar at flyta vørur, tænastur, kapital, fólk og fyrítøkur skulu takast burtur ella minka so líðandi. Føroyar skulu hava greiðan samleika í altjóða høpi og skikkaðan og sjónligan leiklut á økjum, har tær hava serligar fortreytir og serligan tørv.

Fyri at náa hesum aðalmáli eru orðað partmál um altjóða samanrenning, uttanríkispolitiskan profil, handilsfremjandi tiltøk, fyrisingarliga menning og ráðgevandi nevnd fyri alheimsgerð.

Ítøkilig tiltøk at røkka nevndu partmálum fevna um, at Føroyar verða samrunnin partur av evropeiska innmarknaðinum við fyrst at gerast limur í EFTA og síðan í EBS, búskaparliga sáttmálanum millum ES og EFTA-lond. Samstundis verða møguleikarnir fyri samstarvi við ES kannaðir, so at støða kann takast til, um gerast skal ein yvirskipaður sáttmáli við felagsskapin, sum í innihaldi er líkur EBS-sáttmálanum, ella um vit skulu gerast partur av EBS-sáttmálanum. Ímeðan verður samstarvið við ES víðkað so líðandi, við sáttmálum fyri hvørt øki sær, til dømis í gransking, útbúgving, mentan o.tíl. Harafturat skulu Føroyar fáa sjálvstøðugan limskap í WTO, atlimskap í ST-felagsskapunum FAO og UNESCO og eygleiðarastøðu í OECD.

Kappingarsamleiki Føroya skal allýsast, og strategiskar langtíðarætlanir skulu gerast fyri hav, fólk, mentan og fyri sjálvberandi menning.

Nýggjur vinnuframamiðdepil skal setast á stovn, og í stjórnarráðnum fyri uttanríkispolitikk skal arbeiðið við útflutningsframa og handilsferðum raðfestast og mennast. Sum liður í hesi menning skulu sendistovur ella onnur umboð setast á stovn, har tað gevur størstan vinning fyri Føroyar, politiskt, búskaparliga og mentanarliga.

Skipanir skulu setast í verk, ið stímbra føroyskt vinnu- og mentanarlív í at virka, handla og gera altjóðagrundaðar íløgur, bæði heima og burturi, eins og tær skulu stímbra útlenskar íleggjarar í at gera beinleiðis íløgur í Føroyum. Harafturat skal almenna fyrisingin í dygd og virkni kunna taka fullvæl við teimum avbjóðingum, ið alheimsgerðin hevur við sær.

Sum grundarlag undir at tillaga og betra um nevndu strategiir, skal serstøk nevnd setast at ráðgeva Landsstýrinum út frá hagfrøðiligari støðumynd av Føroyum í mun til umheimin.

Nevndu strategiir eru gjørdar út frá verandi, stjórnarrættarligu støðu. Fyritreytirnar fyri at røkka málunum eru, at samfelagið á øllum stigum er kappingarført við fremstu lond í heimi á økjum sum útbúgving, gransking, menning, nýskapan, arbeiðsmarknaðarviðurskiftum, undirstøðukervi, kunningartøkni, samskiftistøkni, íverksetan og velferðarskipan. Hesi viðurskifti eru lýst í øðrum grundarsteinum.

BAKSTØÐI

At alheimsgerðin tekur alsamt størri dyk á seg, merkir, at innanlands- og uttanlandsviðurskifti verða alt meiri samantvinnað. Tilgongdin skapar eina støðugt broytta heildarmynd, ið hevur við sær stórar avbjóðingar fyri Føroyar, bæði politiskt, búskaparligt, sosialt og mentanarligt.

Heimurin verður alsamt meiri at líkna við ein og sama marknað, við øktum frælsi fyri vørur, kapital, tænastr, fólk og fyritøkur – ein tilgongd, grundað á økt og meiri bindandi politiskt og búskaparligt samstarv, umframt óformligar samgongur og netverk.

Síðan múrurin fall, hevur alheimsgerðin tikið eina vend, sum sær stóran týðning fyri heimsbúskapin, við fleiri nýggjum londum við frælsum marknaðarbúskapi.

Tað er sjónligt, at fleiri fyrrverandi kommunistisk lond mennast skjótt. Somuleiðis er menningin stór í nógvum menningarlondum. Fleiri av hesum londum eru í dag láglønarøki við stórum búskaparvøkstri, ið vesturheimurin veitir og flytur framleiðslu til. Miðalklassin tekur við lívshátti og nýtsumynstri úr vesturheiminum, og harvið vaksa eisini eftirspurningurin og nýtsum í hesum londum alsamt.

Nýggju búskapirnir, serliga í Kina og India, arbeiða miðvíst við at hækka útbúgvingarstigið og gera nógv burturúr at fáa gongd á granskingararbeiðið. Samstundis sum fólkatalið í vesturheiminum minskar, og miðalaldurin hækkar, verða stórir árgangir av vælútbúnum og virkisfúsum ungdómum klaktir í nýggju vakstrarøkjunum. Hesi seta ikki somu krøv til arbeiðstíð, løn og trygdarnet sum aldrandi arbeiðsmegin í vesturheiminum.

Heldur gongdin fram, er væntandi, at:

- Í 2035 er Kina framman fyri USA, roknað í BTÚ. Landið er longu farið fram um Stórabretland
- Búskapurin í India fer fram um tann í Stórabretlandi í 2022 og tann í Japan í 2032
- Í 2006 nýtti USA 330 mia. \$ til 1.300.000 granskingarársverk. Kina nýtti 136 mia \$ til 966.000 granskingarársverk.
- Í 2010 hevur Kina fleiri granskarar enn Evropa
- Við einum uttanríkishandli á umleið 80% av bruttotjóðarúrtøkuni fara hesar heimsamfatandi remlingar at hava stórar avleiðingar fyri Føroyar.

Framtíðar búskaparútlitini fyri føroyska samfelagið valdast tí beinleiðis um, hvussu Føroyar fara at standa seg í altjóða kappingini. Tað verður meiri neyðugt enn nakrantíð at duga kynstrið at samstarva við umheimin, byggja upp netverk, fjøltátta vinnuliga grundarlagið og at

røkja føroysk áhugamál á uttanríkispolitiskum stigi. Virkin, miðvísur og tilvitaður vinnu- og uttanríkispolitikkur er sostatt neyðugur, skulu Føroyar vera millum fremstu tjóðir heimsins í 2015.

KARMAR OG FORTREYTI

Strategibólkurin hevur gjørt síni tilmæli út frá verandi tilknýti Føroya til danska ríkið, við umfatandi sjálvræði, eisini til at hava sjálvstøðugan, uttanríkispolitiskan profil. Hinvegin er stjórnarrættarlíga stóðan í fleiri førum ein avmarking, eitt nú tá ið ræður um føroyskan limaskap í ymiskum millumtjóða felagsskapum.

Velja Føroyar at gerast sjálvstøðugt ríki, broytast fortreytirnar fyri tilmælunum í hesum strategipappírí avgerandi. Eitt nú má roknast við, at Føroyar tá beinanvegin gerast limur í Sameindu tjóðum og øðrum týðandi millumtjóða felagsskapum.

Strategibólkurin hevur ikki viðgjørt trygðar- og verjumál og hevur heldur ikki umrøtt limaskap í felagsskapum, har Føroyar í verandi, stjórnarrættarlígu stóðu ikki kunnu gerast limir.

Flestu grannalond okkara hava seinnu árinum gjørt eitt miðvíst greiningararbeiði fyri at kunna standa seg betur í herdu kappingini, ið kemur í kjalavørrinum á alheimsgerðini. Tilmælini í grannalondum hava oftast verið at gjørt fjóltáttað átøk at styrkja kappingarevnini í breiðari merking, serliga við øktum fôrleika, tí vesturlond hava torført við at standa seg í kappingini, hvat lónarlagi viðvíkir. Hetta strategipappír um alheimsgerð víkir frá teimum, ið verða gjørd í okkara grannalondum. Tvær høvuðsorsøkir eru til tess:

- Visjón 2015 snýr seg um meira enn bara at brynja seg til alheimsgerð. Tí eru mong samfelagsviðurskifti, sum í grannalondum okkara verða viðgjørd í sambandi við alheimsgerð, tikin upp í serstøkum arbeiðsbólkum.
- Føroyar eru ikki sjálvstøðugt ríki, og millum annað tí hava tær ikki stórvegis royndir í uttanríkispolitikki. Tær eru hvørki limir ella virknar í fleiri altjóða felagsskapum, ið so ella so hava ella skapa avgerandi fortreytir fyri okkara luttøku í altjóða samfelagnum.

Strategibólkurin um alheimsgerð er greiður um, at tilmælini frá fleiri øðrum visjónsbólkum hava avgerandi týðning fyri, um Føroyar í 2015 teljast millum tey lond, sum í uttanríkisvinnu á fjóltáttaðum grundarlagi vinna sum mest í heiminum sammett við íbúgvatalið. Í fyrstu atløgu verður hugsað um viðurskifti sum útbúgving, gransking, menning, íverksetan, kunningartøkni og arbeiðsmarknað, men nútímans og vælútbúna arbeiðsmegin, sum er neyðug fyri at náa málinum, krevur eitt vælskipað samfelag við framkomnum vælferðarskipanum, nútímans undirstøðukervi, sjálvberandi tilfeingisumsiting, reinum umhvørvi og fjóltáttaðum mentanartilboðum.

Strategibólkurin fyri alheimsgerð er tó sannførdur um, at tað hevur altavgerandi týðning fyri aðalmálið, ið bólkurin hevur orðað, at Føroyar taka stóðu til og eru við í teirri altjóða samanrenning, sum verið hevur seinnu árinum, og sum væntandi tekur enn meiri dyk á seg í árunum, sum koma. Tað merkir ikki, at vit skulu gloyma føroysk áhugamál ella serstøður, tá ið vit samráðast við onnur lond ella umhugsa at fara upp í millumtjóða felagsskapir. Føroyar eiga í hvørjum einstøkum føri at tryggja sær, at sáttmálar og sáttmálatreytir hava eina javnvág. Ansast skal tó eftir, at seráhugamálini ikki sleppa at stýra millumtjóða skyldum okkara, tí tá

gerast Føroyar ongantið partur í bindandi samstarvi, sum leggur broytingartrýst á samfelagið. Tí tá fara vit framhaldandi at skriva almennar frágreiðingar við undirheitinum Hví eru vit so rík, men ikki líka rík sum hini?

Við hesum karmum og fortreytum í huga hevur strategibólkurin orðað partmálini og lýst eina tilgongd til at náa teimum.

PARTMÁL

Strategibólkurin hevur orðað partmál um:

- Altjóða samanrenning
- Uttanríkispolitiskan profil
- Handilsfremjandi átøk
- Fyrisitingarliga menning
- Ráðgevandi nevnd fyri alheimsgerð

Altjóða samanrenning

Føroyar skulu vera við í altjóða samanrenningini fyri at fremja búskaparligan vøxtur og vælferð. Føroyar skulu vera við, har tær fáa týðningarmikla vitan og politiska ávirkan.

Føroyar hava higartil hildið seg uttan fyri ta tilgongd, sum seinastu hálvthundrað árinu hevur gjørt meginpartin av Evropa til ein og sama marknað. Heldur ikki hava tær frihandil við týðandi lond í øðrum heimspørtum. Avleiðingarnar eru, at Føroyar hava ikki verið fyri teimum búskaparligu reimingum og broytingartrýsti, sum onnur lond hava verið fyri.

Soleiðis røkka vit málinum:

Evropastrategi

Evropa er størsti handilsmarknaður fyri føroyskar vørur og tænastur, og tí eiga Føroyar at gerast samrunnin partur av evropeiska innmarknaðinum.

Hetta málið verður framt í eini tilgongd, sum er tvíliðað:

- **Limaskapur í EFTA, European Free Trade Association**

Við hesum verða Føroyar partur av sáttmálanum millum Ísland, Noreg, Liktinstein og Sveis, ið fevnir um tey fyra frælsini. Harafturat verða Føroyar meiri veruleikakendur leikari á altjóða pallinum saman við nevndu londum. Føroyar fáa eisini høvi at gera frihandilssáttmálar við øll tey lond, ið EFTA-londini hava frihandilssáttmálar við.

EFTA-limaskapur er eitt stig á leiðini at gerast partur í EBS, evropeiska búskaparsamstarvsøkinum. EBS er sáttmáli millum ES-lond og tey trý EFTA-londini, Noreg, Ísland og Liktinsein, og skipar øll hesi lond sum ein og sama innmarknað á øllum týðandi økjum. Treytin fyri at koma upp í EBS er limaskapur í annaðhvørt ES ella EFTA.

Tilgongd

2007/2008: Fyrisitingarligu avleiðingar fyri føroysku umsitingina verða lýstar, og málið verður nágreinað móttvegis EFTA-londunum.

2008/2009: Føroyar yvirtaka málsøki, ið eru fevnd av teimum fyra frælsunum.

2009: Søkt verður um limaskap í EFTA.

2010: EFTA-limaskapur kann gerast veruleiki.

- **Viðkað samstarv við Evropasamveldið**

Við hesum verða Føroyar samrunnin partur av innmarknaðinum í ES og fáa harumframt møguleika til at gerast partur í virkis- og menningarskráum um mentan, útbúgving, gransking o.a.

Av tí at tilknýti Føroya til Danmarkar forðar fyri sjálvstøðugum føroyskum limaskapi í ES, kann valið standa ímillum ein yvirskipaðan sáttmála við ES, sum í innihaldi er líkur EBS-sáttmálanum, ella at gerast partur av EBS-sáttmálanum. Harumframt kann samstarvið við ES víðkast so líðandi við sáttmálum fyri hvørt málsøki sær.

Tilgongd

Farið er at gera lögfrøðiliga greining av møguleikanum fyri at gera yvirskipaðan sáttmála við ES. Tá greiningin er liðug, skal ES taka støðu til, um felagsskapurin er sinnaður at gera slíkan sáttmála.

Málið eigur at vera, at vit hava eina skipan, ið ger okkum til part av innmarknaðinum í ES í 2012.

- **Limaskapur í WTO, World Trade Organisation**

Við hesum fáa Føroyar innlit, royndir og ávirkan, har reglur, ið skipað heimshandilin, verða tilevnaðar. Arbeiðið í WTO er størsta, politiska átak til frama fyri alheimsgerðina. Verða Føroyar limir í WTO, fáa tær eisini størri trúvirði, eitt nú tá ið nýggir fríhandilssáttmálar skulu gerast.

Tilgongd

2007/2008: Taka málið upp við danskar myndugleikar, so at møguleikin fyri limaskapi verður staðfestur, samstundis sum fyrisitingarligu avleiðingar fyri føroysku umsitingina verða lýstar.

2008/2009: Føroyar yvirtaka málsøki, ið eru fevnd av WTO (sí undir EFTA).

2009: Semja verður gjørd við WTO, at samstundis sum danski limaskapurin ikki fevnir um Føroyar longur, eru Føroyar vorðnar limir í WTO í egnum navni.

2010: WTO-limaskapur kann gerast veruleiki.

- **Tvískattasáttmálar**

Við hesum kunnu fyrítøkur, ið virka í fleiri rættardømunum, kenna seg tryggjar í, at sama inntøka einans verður skattað eina ferð.

Føroyar hava skattasamstarv við Norðurlond, Eysturríki, Sveis og India. Okkum tørvar tó skattasáttmálar við fleiri onnur lond, ið vit hava vinnuligt samband við. Royndirnar vísa, m.a. í samráðingunum við Bretland um tvískattasáttmála, at hetta er tungt og tíðarkrevjandi arbeiði. Strategibólkurin mælir tí til hesa tilgongd:

Tilgongd

2007: Greina, hvørji lond, Føroyar eiga at hava tvískattasáttmálar við.

2007/2008: Saman við donskum myndugleikum kanna, um tvískattasáttmálar, ið Danmark hevur við nevndu lond, uttan hóvasták kunnu víðkast til at fevna um Føroyar.

2008: Samráðingar vera við einstøku londini, og Føroyar koma við í donsku sáttmálarnar, so hvørt sum málini eru búgvín.

Ber henda tilgongd ikki til, mugu vit gera verulig átøk fyri at fáa tvískattasáttmálar við tey mest týðandi londini fyri okkum.

Uttanríkispolitiskur profilur

Føroyar skulu gerast sjónligar á økjum, har tær hava serligan móguleika og tørv á at gera seg galdandi, og tær skulu vera við í samstarvi, sum gevur týðningarmikla vitan og politiska ávirkan.

Føroyum tørvar eitt greiðari og sjónligari andlit í altjóða samfelagnum. Í altjóða samstarvi skulu tær serliga vera virknar í og tryggja sær umboðan í altjóða felagsskapum, sum arbeiða við evnum, ið hava týðning fyri Føroyar og teirra raðfestu, uttanríkispolitisku meginøki.

Í lötuni eru Føroyar limir í fleiri økisbundnum, millumtjóða felagsskapum, ið hava við havsins tilfeingi at gera, t.d. NAFO (Northwest Atlantic Fisheries Organization), NASCO (North Atlantic Salmon Conservation Organization), NEAFC (North East Atlantic Fisheries Commission), og NAMMCO (North Atlantic Marine Mammal Commission). Eisini eru vit við í Arktiska ráðnum, sum m.a. fæst við umhvørvismál og sjálvberandi menning, í Norðurlandaráðnum, sum í høvuðsheitum er politiskt og mentanarligt samstarv, og í IWC (International Whaling Commission), sum umsitur stórhvalastovnar heimsins. Føroyar eru eisini atlimur í IMO (International Maritime Organization).

Hetta eru alt øki, har Føroyar hava serligan móguleika og tørv á at gera seg galdandi. Uttanríkispolitiskt eiga vit tí at raðfesta hesi øki, samstundis sum vit víðka um virksema okkara, so at vit eisini eru umboðað í felagsskapum, sum hava størri politiskan og normativan týðning fyri t.d. altjóða fiskivinnuumsiting enn økisbundnu felagsskapirnir, ið oftast umsita praktiska fiskivinnu, áseta kvotur, tekniskar veiðireglur o.a.

Soleiðis røkka vit málinum:

Kappingarsamleiki Føroya

Farið verður undir verkætlan at nágreina, hvussu Føroyar vekja áhuga uttanlands. Hetta er serliga týðningarmikið fyri altjóðavirknan kapital, ferðavinnu og út- og innflutningsvinnu. Arbeiðið fevnir um eina samskipaða lýsing av Føroyum og samskifti okkara við umheimin, samstundis sum tað skal geva okkum sjálvum eina felags fatan av samleika – eins og av styrkjum og veikleikum okkara.

Tilgongd

2007→ Fyrireikingar til slíka verkætlan eru byrjaðar, og farið verður av álvara til verka í 2007. Verkætlanin um kappingarsamleika tekur fleiri ár, tó so at gagn fæst burtur úr ávegis í tilgongdini. Í roynd og veru snýr tað seg um eina áhaldandi tilgongd, har kappingarsamleikin verður tillagaður, so hvørt umstøðurnar broytast.

Strategiskar langtíðarætlanir

Fyri at geva Føroyum eitt greitt og sjónligt andlit í altjóða samfelagnum, mælir strategibólkurin til, at gjørdar verða strategiskar langtíðarætlanir á hesum økjum:

- **Hav, fólk og mentan**

Føroyar eru oyggjaland, ið liggur púra einsamalt á miðjum havi. Hetta setir so ella so treytirnar fyri samfelagi okkara og samskifti okkara við umheimin, bæði tá ið vit tosa um politisk viðurskifti, mentan, og vinnulig áhugamál. Hesin samanhangur er sera viðkomandi í uttanríkispolitiskum høpi.

Við hesum í huga eiga vit at leggja eina ítøkiliga ætlan fyri, hvussu samspælið millum samfelag og hav eigur at vera. Slík ætlan skal lýsa og gera tilmæli um fjøltáttaða nýtslu av havinum, eitt nú um sigling, ferðaflutning, farmaflutning, ferðavinnu, fiskiskap, ráevni á og undir havbotninum, alduorku, vindorku o.a.

Strategiun skal líta frameftir, soleiðis at hon – saman við ætlanunum fyri sjálvberandi menning og kappingarsamleika, gerst støði undir framtíðar politiskum átøkum og støðutakanum í uttanríkispolitiskum málum, t.d. í fiskivinnu og umhvørvi. Við hesum kunnu Føroyar gerast virkin og framtøkin samstarvspartur, heldur enn at vera í verjstøðu av vantandi fyrireiking og búning til at finna skilagóðar loysnir.

Tilgongd

2007: Arbeiðssetningur fyri hesa verkætlan verður tilevnaður í 2007, og miðað verður eftir, at verkætlanin verður liðug í 2010. Umframt aðalráð og viðkomandi stovnar, skulu vinnu- og áhugafeløg vera við í arbeiðinum.

- **Sjálvberandi menning (burðardygg menning)**

Hugtakið sjálvberandi menning snýr seg um eina samfelagsmenning, ið nøktar verandi tørv, uttan at seta í váða menningina hjá komandi ættarliðum.

Sjálvberandi menning er búskaparliga munadygg, hevur sosiala javnvág (t.e., at eingin skal verða verri fyri av hesi menning), og hon er umhvørvisliga ráðilig.

Norðurlond hava í mong ár lagt dent á sjálvberandi menning og hava samstarvað um hana í Norðurlandaráðnum. Ætlanir eru lagdar, framdar og eftirmettar, og síðan eru nýggj mál sett. Eisini ES gjørdi í 2001 eina ætlan um sjálvberandi menning, sum varð endurskoðað í 2005.

Tilverugrundarlag Føroya er tætt knýtt at náttúruni og gagnnýtslu av tilfeingi hennara. Sjálvberandi menning eigur tí at verða raðfest frammarlaga. Landsmyndugleikarnir eiga saman við kommunum, vinnulívi og feløgum at stuðla tiltøkum og verkætlanum, sum miða ímóti sjálvberandi menning.

Strategibólkurin mælir til at leggja ætlan fyri, hvussu Føroyar sum frá líður gerast eitt samfelag, ið tryggjar sjálvberandi menning.

Eins og ætlanin fyri havið, skal henda ætlan líta frameftir, so at hon kann gerast støði undir komandi, politiskum átøkum, ið skulu takast fyri at náa málinum, og hon skal somuleiðis tryggja Føroyum ein sterkan uttanríkispolitiskan profil, m.a. á fiskivinnu- og umhvørvisøkinum.

Tilgongd

2007: Arbeidssetningur verður orðaður, og øki, ið dentur skal verða lagdur á, verða eyðmerkt. Landsmyndugleikar, kommunalir myndugleikar, vinnufeløg og áhugafeløg vera við í arbeiðinum, sum ætlandi skal verða liðugt í 2009.

Limaskapur í altjóða felagsskapum

Fyri at styrkja um altjóða samstarv okkara, mælir strategibólkurin til ein virknari leiklut í felagsskapum, ið vit longu eru knýtt at, samstundis sum vit gerast partur í fleiri altjóða felagsskapum í egnum navni. Hetta snýr seg um:

- **Atlimaskap í FAO, Food and Agricultural Organisation**

Við hesum fáa Føroyar royndir og ávirkan, har meginreglur fyri framtíðar fiskiskap verða tilevnaðar, og har matvøru-reglur og matvørupolitikkur í breiðari merking verða tilevnað á altjóða stigi. Hetta er serliga viðkomandi fyri Føroyar sum fiskivinnutjóð.

- **Atlimaskap í UNESCO, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation**

Við hesum fáa Føroyar høvi vera við í felagsskapi, ið virkar fyri og stuðlar altjóða samstarvi millum 191 limalond og 6 atlimalond um útbúgving, vísindi, mentan og samskipti.

- **Eygleiðarastøðu í OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development**

Við hesum fáa Føroyar høvi at vera við í og hava atgongd til hagtøl hjá OECD, so at vit kunnu fylgja við, hvussu vit standa okkum á nærum øllum samfelagsøkjum samanborin við onnur lond. Mongu vísindaligu kanningarnar hjá arbeiðsbólkunum í

OECD vísa á skipanir, ið hava givið góð úrslit, so at samfelagsmál kunnu verða loyst so munagott, sum til ber.

Tilgongd

Staðfesta møguleikar okkara at gerast atlimur ella eygleiðari í samstarvi við danskar myndugleikar og viðkomandi felagsskap.

Raðfesta luttøku okkara í hesum felagsskapum, so at vit einans eru við í mest viðkomandi ørtum fyri okkum og fáa gagn av hesum.

Greina, hvussu nógva starvsfólka- og figgjjarliga orku vit skulu seta av til at fremja luttøkuna í felagsskapunum.

Umsóknir verða latnar í hesi raðfylgju: FAO í 2007, UNESCO og OECD í 2010.

Handisfremjandi átøk

Skipanir skulu stímbra føroyskt vinnu- og mentanarlív og einstaka føroyingin í at virka, handla og gera altjóðagrundaðar íløgur, bæði heima og burturi. Hesar skipanir eiga eisini at virka fyri, at útlendskir íleggjarar verða eggjaðir til at gera beinleiðis íløgur í Føroyum.

Skulu Føroyar og føroyskt vinnulív fáa sum mest burtur úr teimum møguleikum, ið altjóðagerðin og øktir møguleikar fyri samhandli hava við sær, mugu vit styrkja um ta ráðgeving og ta hjálp, ið tað almenna veitir vinnulívinum í stremban tess at koma út á altjóða marknaðir við vørum og tænastum sínum. Tískil er sera umráðandi, at Føroyar draga til sín útlenskar íløgur og vitan, sum kunnu menna búskap okkara.

Soleiðis rækka vit málinum

Fyri at náa málinum er umráðandi, at innlendis vinnuráðgeving, útflutningsframi, sendinet okkara í útlondum og avtalur við útflutningsráð í grannalondunum virka sum samrunnin skipan. Eisini eiga vit at menna skipanir, ið veita nýggjum útflytarum ítøkiliga hjálp í byrjanini.

Vinnuframi

Í framtíðini skal føroyska vinnan hava eitt stað hjá tí almenna at venda sær til fyri at fáa ta hjálp, ið henni tørvar. Hetta vera eisini dyrnar hjá vinnuni, tá ið tað snýr seg um ætlað útflutningsframtøk, marknaðarátøk o.s.fr.

Tilgongd

2007: Nýggjur vinnuframamiðdepil verður settur á stovn. Farið er undir hetta, m.a. við at leggja saman Menningarstovuna og Ferðaráð Føroya.

2007/2008: Virkisgrundarlag verður orðað og ment, so vinnuframamiðdepilin stuðlar enn meiri undir at menna verandi vinnur og birta upp undir nýskap og íverksetan, umframt at hann skal marknaðarføra og menna Føroyar sum ferðamannaland og eitt land at gera íløgur í.

Útflutningsframi og handilsferðir

Í stjórnarráðnum fyri uttanríkismál skal arbeiðið við útflutningsframa og handilsferðum raðfestast:

Tilgongd

- **Samstarv millum nýggja vinnuframastovnin og sendistovur**

2007: Tryggjast skal, at samskiptið millum vinnuframamiðdepilin og sendistovurnar er gott.

2008: Skipað verður nevnd við umboðum fyri vinnulív, mentanarlív og viðkomandi, almennar myndugleikar. Henda nevnd skal gera regluligar stóðumetingar av sínámillum samstarvinum um útflutningsframa, stuðulsskipanir o.tíl. Nevndin eigur somuleiðis at gera tilmæli um neyðugar broytingar í skipanum, tillagingar í bygnaði og tilmæli um, hvørjir marknaðir ella hvørjar vinnugreinar eiga at verða sett í miðdepilin.

- **Sendistovur Føroya**

2007/2008: Gerast skulu greiðar og einsháttaðar reglur fyri sendistovurnar at virka eftir, tá ið ræður um vinnu- og útflutningsráðgeving.

2007/2012: Sendistovurnar skulu førleikamennast, so at tær eru betur skikkaðar til at veita vinnuliga ráðgeving, t.d. um marknaðarmøguleikar.

- **Avtalur við útlendsk útflutningsráð**

2007/2008: Samráðast skal um avtalur við Danmarks Eksportråd, Útflutningsráð Íslands, Innovation Norway o.o., so at tað almenna eisini kann veita útflytarum ráð um marknaðir, har sendistovur okkara ikki røkka.

2008/2009: Avtalur við útlendsk útflutningsráð eru framdar og farnar at virka.

- **Politiskar/vinnuligar handilsferðir**

Regluliga skal skipast fyri handilsferðum við lögmanni ella landsstýrismonnum á odda til at vekja áhuga uttanlands fyri føroyskum vørum og tænastrum, umframt fyri samstarvi við Føroyar og føroyskt vinnulív. Talan kann vera um breið vinnuátøk í ávísam landi, ið Føroyar hava munandi samstarv við, ella meiri miðvísar vitjanir saman við umboðum fyri ávísa vinnugrein.

Stuðulsskipanir til nýggjar útflytarar

Grannalond Føroya, kanska eina mest Danmark, hava nógvar skipanir, ið veita útflytarum hjálp og stuðul av ymiskum slagi fyrstu tíðina. Talan kann t.d. vera um hjálp til marknaðarkanningar, møguleika fyri at leiga serkøn fólk fyri avmarkað gjald, lán av skrivstovu á sendistovunum, umframt ymiskar skipanir, ið venda sær beinleiðis til ávísar vinnugreinar.

Tilgongd

2007: Settur verður arbeiðsbólkur við umboðum fyri viðkomandi, almennar myndugleikar og vinnu- og áhugafeløg, hvørs limir eru útflytarar ella kunnu hugsast at gerast útflytarar, at gera uppskot um skipanir, ið kunnu gagna føroyskum útflytarum í tíðaravmarkað skeið.

2008: Arbeiðsbólkurin handar tilmæli sítt

2010: Fyrstu skipanirnar av hesum slag virka frá ársbyrjan

FYRISITINGARLIG MENNING

Málið er, at í 2015 skal almenna fyrisitingin í dygd og virkni kunna taka fullvæl við teimum móguleikum og avbjóðingum, sum alheimsgerðin hevur við sær fyri Føroyar

Føroyar hava avmarkað menniskjaligt tilfeingi samanborið við tær uppgávur, sum alheimsgerðin krevur. Tí mugu vit meiri enn onnur lond leggja arbeiðið soleiðis til rættis, at vit hava greið mál og greiðar raðfestingar, og vit skulu serliga leggja okkum eftir at fullnýta samfelagsliga førleikan.

Soleiðis røkka vit málinum:

Arbeiðslag

Uttanríkispolitiskar kjarnuuppgávur verða miðsavnaðar í einum stjórnarráðið, og uppgávur av serligum tøkniligum slagi verða røktar í avvarðandi stjórnarráði.

Stjórnarráðið í uttanríkismálum skal røkja hesar uppgávur:

- Áseta yvirskipaða politikkin og orða og/ella leggja til rættis heildarætlanir Landsstýrisins í uttanríkismálum
- Standa fyri og samskipa uttanríkispolitikkin
- Standa fyri og samskipa úflutningsframa fyri um vinnu, búskap og mentan
- Fylgja við og stuðla øðrum stjórnaráðum og stovnum í at vera við í uttanríkisviðurskiftum av tøkniligum slagi
- Standa fyri sendistovum Føroya í øðrum londum
- Skipa fyri førleikamenning í uttanríkistænastuni
- Hava serstakan førleika í altjóða samráðing og hollan lögfrøðikunnleika um altjóða sáttmálar
- Uttanríkisuppgávur hjá øðrum stjórnaráðum og stovnum skulu vera knýttar at málsøki teirra, soleiðis at fakligi førleikin og innlitið verða fullnýtt.

Umboðan í øðrum londum

Føroyskar sendistovur ella onnur umboðan skulu setast á stovn, har tað gevur størstan vinning fyri Føroyar politiskt, búskaparliga og/ella mentanarliga, eins og hvør sendistova skal hava ávísar strategiskar uppgávur at røkja.

Í dag hava Føroyar sendistovur í Brússel, Keyptmannahavn og London

Fram til 2015 eiga vit miðvíst at arbeiða fyri at økja um umboðan okkara uttanlands. Hetta eigur at gerast bæði við at styrkja verandi umboðan okkara, og við at seta nýggjar sendistovur ella konsulskipanir á stovn í úrvaldum londum. Hesar eiga at vera:

2007: Ísland, Reykjavík (verður fyrireið)

2008: Sveis, Geneve

2009: USA, Washington ella New York

2010: Russland, Moskva

2011: Kina, Beijing

2012: Brasila

Sendistovan í Geneve fer at umboða okkum í EFTA-høpi, tí høvuðssæti EFTA er í Geneve. Samstundis fer sendistovan at verða umboð okkara í WTO-høpi.

Tørvurin á at hava umboðan í USA stendst av, at USA hevur heimsins sterkasta búskap og kann gerast ein tann størsti marknaðurin hjá føroyska vinnulívini, um miðvíst arbeiði verður gjørt fyri at sleppa inn á marknaðin. Eisini hava altjóða felagsskapir sum t.d. Sameindu tjóðir høvuðssæti í USA, og fyri at kunna ávirka og vera við í fremstu røð, er neyðugt at vera til staðar og at fylgja væl við. Eisini kann sendistovan umsita føroysk áhugamál í frihandilsøkinum NAFTA.

Russland er longu ein týðningarmikil samstarvspartur hjá Føroyum. Hetta eiga vit at gagnnýta til fulnar, og ein sendistova í Moskva kann hava stóran týðning fyri vinnuna, soleiðis at samstarvið verður ment og fer at ganga væl.

Kina er við sínum 1,3 mia. íbúgvum ein ófatuliga stórur marknaður. Sum búskaparliga gongdin er í lötuni, gerst keypiorkan í Kina alsamt størri. Tískil kann væntast, at kinverjar fara at innflyta meiri og meiri. Hetta eiga Føroyar at gera sær dælt av og at fyrireiða seg til.

Brasilia hevur størsta og sterkasta búskap í Suðuramerika, og er annars millum størstu vakstrarøki í heiminum í dag. Tískil eigur umboðan her at verða raðfest sum ein týðandi framtíðarmarknaður.

Verandi umboðan styrkjast

Hin liðurin í umboðan okkara uttanlands er sum sagt at styrkja um verandi umboðanina. Styrkt er um manningina á sendistovuni í Brússel, og sendistovan í London umboðar eisini

Føroyar í Írlandi. Sendistovan í Keypmannahavn eigur at virka á diplomatstigi og vera føroyska umboðið móttvegis Noregi, Svøríki og Finlandi.

Førleikamenning

Stjórnarráðið í uttanríkismálum skipar førleikamenning í uttanríkisviðurskiftum fyri alla fyrisitingina, so at góður førleiki verður tryggjaður, og so at ein sterk felagsfatan og mentan verður galdandi í fyrisitingini.

Førleikamenningin skal fevna um:

- Skeið í grundleggjandi uttanríkisviðurskiftum, t.d. um:
 - Altjóða stovnar og sáttmálar, umframt formligar arbeidsgongdir
 - Diplomati í breiðum høpi
 - Ymisku mentanir heimsins og týdning teirra í altjóða samfelagnum
 - Samráðingartøkni og seming
 - Grundleggjandi málkunneika
 - Vinnuliga altjóðagerð
- At senda út starvsfólk í styttri ella longri tíð at arbeiða í fyrisiting í øðrum londum
- At starvsfólk frá øðrum stjórnarráðum arbeiða við fakmálum sínum á sendistovunum í tilskilaða tíð
- Áhaldandi menning av starvsfólki í málkunneika og kunneika um aðrar mentanir

Felags upplýsingartilfar, reglur og mannagongdir

Felags reglur og mannagongdir skulu gerast í uttanríkismálaráðnum. Reglurnar og lýsingarnar skulu fevna um økir sum:

- Protokoll fyri útlenskar vitjanir í Føroyum
- Lýsing av heimildum Føroya í uttanríkisviðurskiftum
- Yvirlit yvir altjóða og millumtjóða sáttmálar, har Føroyar eru við í egnum navni
- Yvirlit yvir altjóða sáttmálar, har Føroyar eru við sum partur av donskum limaskapi
- Reglur um setanir á sendistovum Føroya í útlondum
- Kunningar- og samstarvsskipanir

SAMFELAGSLIG STØÐUMYND

Djúptøkin lýsing og viðgerð av føroyska samfelagnum verður gjørd fyri at fáa ítøkiligan kunnleika um føroyska samfelagið í alheimsgerðini, og fyri at kunna eftirmeta avrikini og leggja nýggjar ætlanir

Soleiðis røkka vit málinum

Ráðgevandi nevnd fyri alheimsgerð

Ráðgevandi nevnd verður sett at greina og meta um avrik Føroya í alheimsgerðini, so at yvirskipaðu ætlanir og yvirskipaða kós Landsstýrisins alsamt kunnu verða tillagaðar fyri at røkka visjónini um, at Føroyar skulu vera millum fremstu tjóðir.

Í staðin fyri at seta nýggja nevnd, skal støði takast í verandi búskaparráði. Við hesum fær ráðið víðkaðan arbeiðssetning og fleiri limir, so at ráðið – umframt at hava vitan um búskap og samfelagsviðurskipti, eisini hevur hollan kunnleika um altjóða viðurskipti. Landsbankin kundi virkað sum skrivstova hjá ráðnum, og Hagstovan kann útvega tí hagfrøðiligt tilfar.

Eina ferð um árið skal ráðið geva út støðufrágreiðing, ið er grundað á hagfrøðiligt yvirlit, ið lýsir støðuna í samfelagnum mótvegis umheiminum, umframt at tað skal gera tilmæli um, hvørja leið vit skulu ganga.